

Hemnes kommune
Skaper glede mellom smal sjø og evig snø

Leve hele livet - i et aldersvennlig Hemnes

Temaplan 2023 - 2030

Innhold

Leve hele livet - i et aldersvennlig Hemnes	1
Temaplan 2023 - 2030.....	1
1.0 Forord.....	4
2.0 Sammendrag.....	5
2.1 Utfordringsbildet.....	5
2.2 Innsatsområdene.....	5
2.3 Virkninger av planen.....	6
2.4 Økonomiske og organisatoriske forhold.....	6
2.5 Sosiale forhold.....	7
2.6 Miljømessige forhold.....	7
3.0 Innledning.....	7
3.1 Formål med planen.....	7
3.2 Forankring.....	7
3.3 Føringer.....	8
3.4 Mer om satsningsområdene.....	8
3.5 Medvirkning.....	8
3.6 Iverksetting.....	9
4.0 Dagens situasjon og utsikter framover.....	9
4.1 Folkehelse.....	10
4.2 Rekruttering og kompetanse.....	11
4.3 Brukermedvirkning og mestring.....	11
4.4 Ernæring og måltider.....	11
4.5 Pårørende.....	11
4.6 Frivillighet innen velferdssektoren.....	12
4.7 Innovasjon, teknologi og digitalisering.....	12
5.0 Et aldersvennlig lokalsamfunn.....	12
5.1 Hva er et aldersvennlig samfunn?.....	12
5.2 Universell utforming.....	13
5.3 Egnede boliger for eldre.....	13
5.4 Transport.....	14
5.5 Møteplasser, aktiviteter og kulturtilbud.....	14
5.6 Frivillighet og eldre.....	15
6.0 Dette skal vi oppnå.....	15
6.1 Mål og delmål fra kommuneplanen.....	15
7.0 Slik skal vi gjøre det.....	16

7.1	Aktivitet og fellesskap - som gir god livskvalitet	17
7.1.1	Hemnes kommune skal bidra til å skape varierte møteplasser	17
7.1.2	Hemnes kommune skal legge til rette for økt frivillighet	18
7.1.3	Hemnes kommune skal legge til rette for et variert aktivitets- og kulturtilbud	18
7.1.4	Hemnes kommune skal som arbeidsgiver tilrettelegge for at eldre står lenger i jobb.	19
7.1.5	Hemnes kommune skal tilrettelegge for at eldre kan planlegge alderdommen	19
7.2	Attraktive bo- og nærmiljøer	19
7.2.1	Hemnes kommune skal øke variasjonen i boligtilbudet og utvikle nye boformer	20
7.2.2	Hemnes kommune skal bidra til økt bærekraft gjennom aktiv stedsutvikling	20
7.3	Transport og framkommelighet - for selvstendighet og deltagelse	20
7.3.1	Hemnes kommune skal bidra til utviklingen av aldersvennlig transporttjenester	21
7.3.2	Hemnes kommune skal styrke framkommelighet i lokalmiljøer og i turområder	21
7.4	Fremtidsrettet tjenesteutvikling	22
7.4.1	Hemnes kommune skal utvikle bærekraftige tjenester	22
7.4.2	Hemnes kommune skal bruke velferdsteknologi i helse- og omsorgstjenester	23
7.4.3	Hemnes kommune skal skape innovative løsninger sammen med andre aktører	23
7.4.4	Hemnes kommune skal jobbe systematisk med brukermedvirkning	23
7.5	Helsehjelp og sammenheng i tjenestene - for trygge og effektive tjenester	23
7.5.1	Hemnes kommune skal forbedre sammenhengene i tjenestene	24
7.5.2	Hemnes kommune skal satse på forebyggende tiltak	24
7.5.3	Hemnes kommune skal arbeide strategisk for å rekruttere og beholde kompetanse .	25
7.5.4	Hemnes kommune skal jobbe systematisk med avlastning og støtte til pårørende	25
7.5.5	Hemnes kommune skal jobbe systematisk med mat og måltider	26
8.0	Implementering, evaluering og rapportering	26
8.1	Rapportering	26
9.0	Virkninger av planen	26
9.1	Økonomiske og organisatoriske forhold	26
9.1.1	Virkninger på kort sikt	27
9.1.2	Virkninger på lang sikt	27
9.2	Sosiale forhold	27
9.2.1	Virkninger på kort sikt	27
9.2.2	Virkninger på lang sikt	28
9.3	Miljømessige forhold	28
9.3.1	Virkninger på kort sikt	28
9.3.2	Virkninger på lang sikt	28

1.0 Forord

Hemnes kommune med sine 4524 innbyggere er en mellomstor kommune i Helgelandsmålestokk, men en liten kommune i nasjonal målestokk. Kommunen har 5 tettsted, der Korgen er kommunesenter. Hemnes er plassert midt på Helgeland, med geografisk nærhet til de større kommunene som har alt Hemnes mangler, som sykehus, flyplass, assortert handelsnæring, videregående skoler og større utvalg i arbeidsmarkedet. Hemnes er en pendlerkommune, selv om det i 2023 ligger an til en betydelig vekst når det gjelder nyetablering innenfor næringsområdet.

Hemnes kommune har som mål å øke til 5000 innbyggere innen 2025. Kommunen trenger mer arbeidskraft og kompetanse for å kunne levere gode tjenester til innbyggerne. Dette gjelder uten unntak innenfor alle fagområder, allikevel vil det være helse- og omsorgstjenestene som får de største utfordringene fram mot 2040. Dette skyldes den demografiske utviklingen, der Hemnes i enda større grad enn sammenlignbare kommuner får mange flere eldre, mange flere demente og samtidig færre i arbeidsaktiv alder.

Implementering av Stortingsmeldingen Leve hele livet må skje i hele Hemnessamfunnet. Dette er særdeles viktig for at innbyggerne fortsatt skal oppleve bolyst, ha et aktivt og selvstendig liv der de klarer seg lenge selv. Dette krever tverrfaglig samarbeid og innsats, både i og utenfor kommuneorganisasjonen.

Temaplanen belyser dagens utfordringer og gir et grunnlag for gode beslutninger for å møte fremtidens kapasitets- og tjenestebehov.

Hemnes innbyggere skal få en trygg alderdom med gode og likeverdige velferdstjenester, uansett bosted i kommunen.

2.0 Sammendrag

Vi blir stadig flere eldre og vi lever lenger. Sentralt i temaplanen står verdien av å skape et aldersvennlig Hemnes og behovet for bærekraftige helsetjenester. Å skape et aldersvennlig Hemnes handler om hva vi som samfunn kan gjøre for at hver enkelt skal få bruke sine ressurser på en god måte. For mange kommer pensjonisttilværelsen til å vare nesten en tredjedel av livet. Derfor må vi sørge for at den blir meningsfull både for den enkelte og for samfunnet. Det aller meste som påvirker vår helse og trivsel ligger utenfor helsetjenesten. Helsefremmende stedsutvikling - med blandet boligmasse, trygge møteplasser og utjevning av sosiale forskjeller - er et eksempel på dette.

Endringer i befolknings sammensetningen vil få stor betydning for samfunnet vårt. Dette krever nye løsninger for å sikre innbyggerne i Hemnes kommune en god ramme for et godt liv – hele livet. Temaplanen er et bidrag for å møte endringene og utfordringene som kommer. Arbeidet med temaplanen henger sammen med regjeringens kvalitetsreform for eldre, Leve hele livet, Meld. St. 15 (2017- 2018).

I planleggingen må vi legge prinsippene om en bærekraftig utvikling til grunn. Vi skal sikre grunnleggende behov i dag uten at det går på bekostning av behovene til fremtidige generasjoner. For å få til dette må vi planlegge både på kort sikt og for langsiktige investeringer i ulike deler av samfunnet vårt.

2.1 Utfordringsbildet

FNs bærekraftsmål er det overordnede rammeverket for utviklingen av Hemnessamfunnet. Den demografiske utviklingen er en viktig faktor i vurderingen av hvordan vi kan nå disse målene. Framskrivningene viser en økende andel eldre i befolkningen. Mange av dagens eldre er ressurssterke og har høy utdanning og god helse, mens mange også lever lengre med komplekse sykdomsbilder. Utviklingen vil påvirke en rekke sektorer i samfunnet og krever at vi tenker nytt for å sikre samfunnets bærekraft.

Utviklingen fører til et økende press på kommunens helsetjenester. For å sikre en bærekraftig tjenesteutvikling kreves en dreining fra behandling til forebygging. Denne utviklingen innebærer blant annet tidligere innsats, fokus på brukermedvirkning og egenmestring, fysisk aktivitet og kosthold, innovasjon i velferdsteknologi og digitalisering.

Aldersvennlige lokalsamfunn handler om å skape omgivelser og attraktive bomiljøer som gjør det mulig for eldre å delta aktivt i samfunnet, leve meningsfulle sosiale liv og ha tilgang til de samme mulighetene som andre grupper. Viktige tiltak er blant annet å utvikle sentrale og gode boliger, satse på universell utforming i alle deler av samfunnsutviklingen, tilby aldersvennlig transport, gode kulturtilbud og attraktive møteplasser. Både forskning og erfaring viser at det som er bra for eldre som regel er godt for alle.

Ensomhet har blitt kalt den nye folkesykdommen og virker negativt inn på folkehelsen. Tiltak som stimulerer til sosial kontakt og fysisk aktivitet er viktig for å forebygge ensomhet.

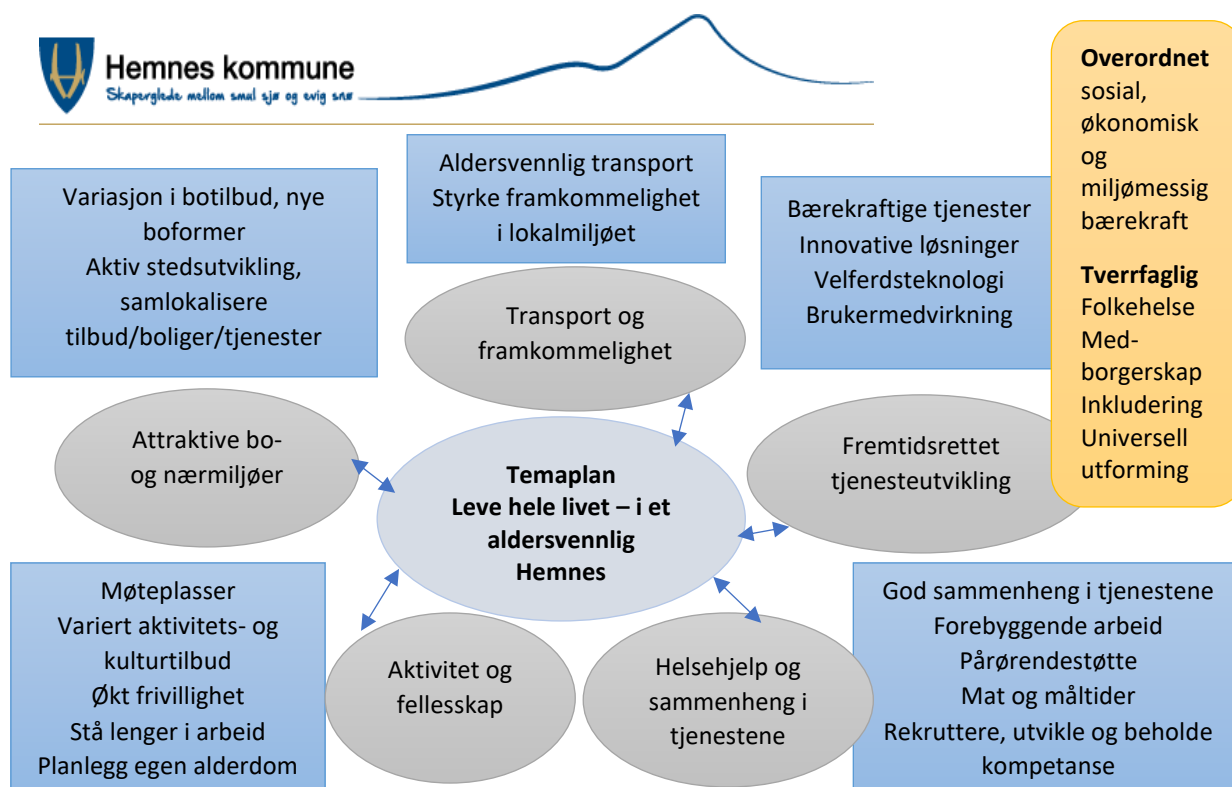
2.2 Innsatsområdene

Temaplanen er inndelt i fem innsatsområder. Disse beskriver hva kommunen særlig må prioritere ut fra utfordringsbildet:

- aktivitet og fellesskap

- attraktive bo- og nærmiljøer
- transport og framkommelighet
- fremtidsrettet tjenesteutvikling
- helsehjelp og sammenheng i tjenestene

Det er knyttet strategier til hvert innsatsområde, som peker ut retninger for å nå målet om aldersvennlig Hemnes og bærekraftige tjenester.

For at strategiene i planen skal kunne få virkning og effekt i årene framover, er det avgjørende med en god implementering. En vellykket implementering krever at organisasjonen gir planen oppmerksomhet over tid, og utvikler gode tiltak som er nødvendige for at strategiene skal bli virkelighet, se kapittel 7.

2.3 Virkninger av planen

Målet er at temaplanen skal bidra til en fremtidig bærekraftig kommuneøkonomi og styrke den sosiale bærekraften i kommunen. I tillegg vil planen kunne ha positiv innvirkning på miljømessige forhold.

2.4 Økonomiske og organisatoriske forhold

Et viktig mål er at temaplanen skal bidra til en fremtidig bærekraftig kommuneøkonomi. Uten endringer og tiltak i årene fremover vil behovet for helse- og omsorgstjenester øke i betydelig grad, ut fra endringene i alderssammensetningen. På kort sikt bør strukturer for et aldersvennlig

lokalsamfunn bygges opp. Målet er at den innsatsen som legges inn på kort sikt bidrar til å redusere noen av de økte utgiftene som kommer lenger frem. Det er likevel uunngåelig at kommunen vil få økte utgifter til helse- og omsorgstjenester i årene fremover. Se mer om de økonomiske virkningene av planen i kapittel 8.

2.5 Sosiale forhold

Et annet viktig mål er at planen skal bidra til økt sosial bærekraft for innbyggerne i Hemnes, og da særlig de eldre. Eksempler er å utvikle flere gode møteplasser, sosiale boformer, realisere potensiale som ligger i frivillighet og nye digitale løsninger, et rikt aktivitets- og kulturtilbud, samt å styrke muligheten for å stå lenger i arbeid. En slik samfunnsutvikling vil gi innbyggerne økte muligheter for aktivitet i hverdagen og bidra til å forebygge ensomhet.

2.6 Miljømessige forhold

Arbeidet med temaplanen vil også kunne ha positiv innvirkning på miljøet. Utvikling av aldersvennlige lokalsamfunn kan for eksempel føre til mindre reisebehov. Det vises her særlig til nye boformer, samlokalisering av bygg/tjenester og digitale løsninger i tjenester. Mindre matsvinn og kortreist mat i omsorgstjenestene er et annet eksempel.

3.0 Innledning

3.1 Formål med planen

Hovedformålene med temaplanen er

- å bidra til et samfunn som legger til rette for at alle, uansett alder, kan leve et aktivt liv i aldersvennlige lokalsamfunn
- å legge til rette for bærekraftig tjenesteutvikling slik at Hemnes` innbyggere får en trygg alderdom med gode velferdstjenester

3.2 Forankring

Temaplanen har et 8 års perspektiv med rullering hvert fjerde år.

Temaplanen er forankret i kommuneplanens samfunnsdel, og i Kommunedelplan for helse og omsorg. Den nasjonale forankringen er i St.meld. nr 15 Leve hele livet – en kvalitetsreform for eldre.

Forankring hos innbyggerne sikres gjennom innbyggerdialog og spørreundersøkelser, invitasjon til aktiv medvirkning gjennom frivillige organisasjoner, workshop m.v.

For eldre vil alle satsningsområdene være særlig relevante. Alle satsingsområdene er tverrsektorielle. Det betyr at Hemnes kommune og Hemnessamfunnet må arbeide sammen på tvers av sektorer for å oppnå den utviklingen vi ønsker. Målene skal inngå i temaplanen, der de blir konkretisert i innsatsområder og strategier. Det skal ikke defineres nye mål i temaplanen.

3.3 Føringer

Kommunestyret i Hemnes vedtok 18.03.2021 – sak 13/21 – Strategisk plan for Leve hele livet. Denne planen sett i sammenheng med Kommunedelplan for helse og omsorg er kommunestyrets føringer til arbeidet.

Kommunestyret vedtok også 22.09.2022 – sak 45/22 – Leve hele livet – Tiltaksplan 2023-2024.

3.4 Mer om satsningsområdene

Del 1 – Aldersvennlig Hemnes

- Attraktive bo- og nærmiljøer: tilrettelegge og utvikle steder, som bidrar til sosial kontakt og forhindrer ensomhet.
- Transport og framkommelighet: offentlig transport, gang- og sykkelveier, utemiljø.
- Samfunnsdeltagelse: inkluderende arbeidsliv, frivillighet og kultur.
- Kommunikasjon og medvirkning: tilgang til forståelig og tilgjengelig informasjon, reell medvirkning for alle.

Del 2 – Velferdstjenester til eldre

- Ressursinnsatsen dreies mot forebyggende og helsefremmende tjenester. Bærekraftig tjenesteutvikling og riktig dimensjonering av helse- og omsorgstjenester til eldre, bl.a. dekningsgrad for heldøgnsoversorg.
- Fremtidsrettede tjenester til hjemmeboende eldre, fra forebyggende tiltak til spesialisert helsehjelp i hjemmet.
- Tjenester til personer med demens og deres pårørende, og utvikling av et demensvennlig samfunn.
- Brukerinvolvering og medvirkning – hva er viktig for deg.
- Pårørendeomsorg. Involvering, medvirkning og støtte til pårørende.
- Muligheter i samarbeid med frivillig sektor, innbyggere/lokalsamfunn og andre relevante aktører.
- Helhet og sammenheng i tjenestene. Gode pasientforløp.
- Øke og integrere bruk av velferdsteknologi.
- Kvalitet og kompetanse i tjenestene.

3.5 Medvirkning

Det har vært gjennomført digital innbyggerdialog. Høy svarprosent og bred representasjon geografisk og aldersmessig gjør at resultatet er representativt for målgruppen. Det gjennomføres faste møter med Brukerrådet, og alle arbeidsgruppene har brukerrepresentanter. Det skal gjennomføres en workshop/åpen dag, med temaet Et aldersvennlig Hemnes – hva betyr det for deg? Her kan alle som ønsker det komme, og kommunen stiller bredt med tverrsektorielle nøkkelpersoner. Også frivillige organisasjoner m.v. skal være med.

Planen presenteres i Brukerråd for helse- og omsorgstjenester, Eldrerådet og Rådet for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse før den legges ut på høring, slik at de som representerer brukeren skal ha best mulig grunnlag for å gi en høringsuttalelse.

Planen legges ut på offentlig høring medio mars 2023, og sluttbehandles i kommunestyret 15.06.2023.

Det er verdt å merke seg at den nasjonale kvalitetsreformen Leve hele livet er bygget på store medvirkningsprosesser. Funnene fra dette arbeidet legges til grunn i kunnskapsgrunnlaget som denne planen bygger på.

Under implementering av planen bør det brukes innbyggermedvirkning i utviklingen av tiltak, der dette er hensiktsmessig, som for eksempel utvikling av møteplasser.

3.6 Iverksetting

Temaplanen skal sørge for at Hemnes kommune, næringsliv og frivillige organisasjoner tar inn tilrettelegging for eldre i alle sine planer og tiltak.

Etter at temaplanen er politisk vedtatt, utarbeider kommunedirektøren administrative oppdrag til basert på innsatsområdene og strategiene i planen. Med bakgrunn i disse oppdragene, utarbeider enhetene tiltak i sine planer for gjennomføring og oppfølging lokalt i den enkelte enhet/avdeling. Det evalueres og rapporteres på status for oppfølging av tiltakene som en del av den administrative styringsdialogen mellom kommunalsjef og kommunedirektør.

4.0 Dagens situasjon og utsikter framover

Hemnes kommune har hatt en jevn befolkningsnedgang de siste 10 årene, dette vil trolig fortsette de kommende 10-20 årene. Samtidig er befolkningen i Hemnes eldre enn gjennomsnittet i Norge (ref. Nasjonalt senter for aldring og helse) og vi blir flere eldre i årene som kommer (SSB). Det betyr at kommunen stadig vil ha færre innbyggere i arbeidsaktiv alder.

Dette er en uheldig utvikling som kommunen som tjenesteleverandør allerede merker godt. I 2022 er 22,6% av innbyggerne over 67 år. I 2032 er det samme tallet 26%.

I følge kvalitetsreformen Leve hele livet vil nye generasjoner eldre ha andre ressurser enn tidligere eldregenerasjoner å møte alderdommen med, og må utfordres til å bruke ressursene til å planlegge egen tilværelse. I programmet til Senter for et aldersvennlig Norge vises det til at vi i Norge har et stort potensial i å få flere til å arbeide lenger og å delta i frivillige aktiviteter.

Norge er nå i en periode der det er de yngste eldre som vokser raskest i befolkningen. Dette utgjør en særlig utfordring for kapasiteten i hjemmetjenester og lettere helse- og omsorgstilbud. Etter hvert som de store kullene blir 80 og 90 år forskyves også veksten i antall eldre. Mot slutten av 2020-årene vil gruppen 80–89 år øke sterkt, og i 2030-årene vil gruppen 90 år og eldre øke sterkt. Økningen blant de aller eldste vil da stille krav til videre utbygging av tilbudet til de som har størst tjenestebehov.

I følge SSB, vil utgiftsbehovet i Hemnes være ganske stabilt de kommende 10 år. Utfordringen ligger i utviklingene innenfor de forskjellige fagområdene. Helse og omsorg vil ha behov for 15% økning i nettoramme (21,3 mill), mens skole, barnehage, barnevern og sosial vil ha et mindre behov i nesten samme størrelsesorden, tilsvarende 19,5 mill.

Den største utfordringen er i omsorgstjenesten, og handler om tilgang på tilstrekkelige ressurser. Med ressurser menes selvfølgelig økonomiske forutsetninger, men også i høy grad menneskelige ressurser – tilgang på personell og fagkompetanse. Dette er allerede en stor utfordring, og dette er en ond sirkel. Mangel på tilgang på helsepersonell øker overtidsbruk, kjøp av tjenester fra bemanningsbyrå og det fører til økt sykefravær - som igjen fører til økt behov for vikarer.

Hvilke strategiske valg kan gjøre en forskjell her? Omsorgstjenestens behov for ressurser vil uten tvil øke, men hva kan vi gjøre for å redusere økningen? Forebyggende arbeid, tilrettelegging for eldre slik at vi kan bo lengst mulig i eget hjem og ha et aktivt liv, samt satsing på utvikling av tilbud og tjenester til hjemmeboende slik at behovet for heldøgns tjenester kan utsettes. Allikevel må innbyggerne tidlig i livet planlegge egen alderdom, og ta ansvar for egen helse og eget liv i den grad det er mulig. Det vil ikke være tilgang på de samme tjenestene i 2042 som det er i 2022.

De demografiske endringene fører blant annet til utfordringer med:

- å opprettholde dagens nivå og organisering av helse- og omsorgstjenestene
- å rekruttere arbeidskraft og rett kompetanse til helse- og omsorgstjenestene
- at familieomsorgen reduseres

Nedgangen i andel personer i yrkesaktiv alder i forhold til andel eldre vil trolig bli en utfordring både for personellsituasjonen i helse- og omsorgssektoren og for verdiskapingen. I tillegg til den økonomiske belastningen det innebærer å få flere brukere av helse- og omsorgstjenester, kan flere kommuner få problemer med å rekruttere arbeidskraft til helse- og omsorgssektoren. Samtidig viser utviklingen i sysselsetting blant eldre at det er en tendens til at flere velger å stå lenger i jobb.

Det er heller ikke styrkende for saken at vel 50% av alle ansatte i Hemnes kommune er over 50 år per februar 2023. Innbyggerne trenger ikke bare helse- og omsorgstjenester gjennom denne demografisk utfordrende perioden, men også andre sørvistjenester som f.eks fra teknisk sektor.

4.1 Folkehelse

Et effektivt folkehelsearbeid er en viktig forutsetning for å nå målene. Folkehelsearbeid handler om å påvirke de faktorene som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, og forebygge fysisk og psykisk sykdom. Dette krever en helhetlig og tverrsektoriell tilnærming, samt kulturell kompetanse. Befolkningens helse og livskvalitet, og en rettferdig fordeling av disse, er avgjørende for bærekraften i et samfunn. Gjennom systematisk innsats ønsker Hemnes kommune å oppnå trygge og inkluderende nærmiljø, en aktiv befolkning som deltar i fellesskapet, og som tar ansvar for hverandre og for Hemnessamfunnet.

Det er positivt at vi blir flere eldre, og at levealderen øker, men det er viktig at de ekstra leveårene er gode. En høyere forventet levealder i befolkningen medfører samtidig større risiko for helseutfordringer som melder seg ved høy alder, og flere vil leve lenger med sykdommer enn tidligere.

Demens er et samlebegrep på flere kroniske sykdommer som rammer hjernen. Sykdommene utvikler seg over tid og fører til endringer på områder som hukommelse, språk og væremåte. Forekomsten av demens øker med høy alder. Demens er en stor påkjenning og utfordring både for den som rammes, de pårørende, helse- og omsorgstjenestene og samfunnet. Et demensvennlig samfunn vil bidra til økt livskvalitet for både den demente og deres pårørende.

4.2 Rekruttering og kompetanse

Tilstrekkelig kompetanse først og fremst til helse- og omsorgstjenestene, men også innenfor andre kommunale fagområder, er en av de viktigste utfordringene som følge av befolkningsendringene fremover. Kompetanse og personellmessige utfordringer kan påvirke både kapasitet og kvalitet på tjenestetilbudet. Det blir viktig med rekruttering og utvikling av medarbeidere, effektiv og fleksibel bruk av ressursene, god arbeidsgiverpolitikk og nye måter å løse oppgaver på. I tillegg blir det viktig med holdningsskapende arbeid for å utvikle medborgerskap, økt samhandling med sivilsamfunnet og andre aktører.

4.3 Brukermedvirkning og mestring

En viktig del av kvalitetsreformen Leve hele livet er at eldre skal ha mer innflytelse på tjenestene de mottar og beslutninger som angår dem. Behovet for å fokusere mer på egenmestring i hverdagen ble også trukket frem i reformens innledende undersøkelser rundt utfordringsbildet. Brukermedvirkning og mestring i hverdagen er derfor en nøkkelbrikke i arbeidet med å sette individet i sentrum for kommunens tjenester, i stedsutvikling og i utvikling av transporttilbud m.m.

Brukermedvirkning er en lovfestet rettighet og er dermed ikke noe tjenesteapparatet kan velge å forholde seg til eller ikke. Brukere har rett til å medvirke, og tjenesten har plikt til å involvere brukere i undersøkelser, behandling og valg av tjenestetilbud.

4.4 Ernæring og måltider

I kvalitetsreformen Leve hele livet blir matglede løftet frem. Gode måltider er en av hverdagens viktigste begivenheter. Mat og måltider er derfor ett av hovedområdene for reformen. Under- og feilernæring er en utfordring; rundt en tredjedel av eldre pasienter i sykehus og i helse- og omsorgstjenesten i kommunene er underernært eller i risiko for underernæring. I reformen vises det til at alle kommuner bør ha kjøkken- og matfaglig kompetanse i helse- og omsorgstjenesten, uavhengig av hvor maten produseres (sentralkjøkken).

4.5 Pårørende

Omsorg og hjelp som ytes av pårørende – både venner og familie – omtales ofte som den uformelle omsorgen. Denne innsatsen står sterkt og estimeres til å være på størrelse med den profesjonelle omsorgen i de kommunale omsorgstjenestene i Norge. Pårørende er en uvurderlig ressurs. Ressursbegrepet brukes for å anerkjenne pårørende for den betydningen de har – både for sine nærmeste og for samfunnet.

Endringer i befolkningens alderssammensetning taler for at familiens omsorgsevne kan bli svekket. Det blir derfor viktig å støtte og avlaste pårørende. Det er viktig å tilrettelegge for pårørendes mulighet til å kombinere yrkesaktivitet med omsorgen. Med en økende andel eldre i befolkningen, utfordringer med å rekruttere tilstrekkelig med fagpersonell og økt press på tjenestene, er det av stor betydning at den uformelle omsorgen opprettholdes på dagens nivå.

4.6 Frivillighet innen velferdssektoren

I Norge er velferdstjenester i hovedsak det offentliges oppgave. Samtidig er også frivillige organisasjoner viktige leverandører av velferdstjenester, og den frivillige innsatsen utgjør et betydelig bidrag til det norske samfunnet. Slik er det også i Hemnes. Utviklingen fremover bringer nye utfordringer, som gir et økt behov for samarbeid mellom kommunen og frivillige aktører. En gjennomtenkt og kompetent organisering er en av suksessfaktorene for å sikre økt frivillighet i omsorgstjenesten.

4.7 Innovasjon, teknologi og digitalisering

Økt press på tjenester krever innovasjon og utnyttelse av digitale og velferdsteknologiske løsninger. Innovasjon kan defineres som å skape verdier på nye måter, og henger tett sammen med den teknologiske utviklingen. I det ligger muligheten for å finne løsninger på samfunnets fremtidige utfordringer.

Hemnes kommune jobber med å ta i bruk og implementere velferdsteknologi, ut fra føringer i nasjonalt velferdsteknologiprogram.

Hemnes kommune er blant annet med i nettverket Det Digitale Helgeland, samt et RKK-nettverk med Grane, Vefsn og Hattfjelldal kommune.

En forutsetning for bærekraftig digital utvikling er tilstrekkelig digital infrastruktur, blant annet for å få til videreutvikling av velferdsteknologi. Dette har det vært jobbet med i Hemnes i flere år, med bra resultat.

5.0 Et aldersvennlig lokalsamfunn

Aldersvennlig lokalsamfunn handler om å skape omgivelser som gjør det mulig for eldre å delta aktivt i samfunnet, leve meningsfulle sosiale liv og ha tilgang til de samme mulighetene som andre grupper. Viktige tiltak er å utvikle sentrale og gode boliger, satse på universell utforming i alle deler av samfunnsutviklingen, tilby aldersvennlig transport og ha gode møteplasser. Både forskning og erfaring viser at det som er bra for eldre som regel er godt også for alle andre aldersgrupper.

5.1 Hva er et aldersvennlig samfunn?

WHO definerer aldersvennlig samfunn som et samfunn hvor vi:

- anerkjenner mangfoldet blant eldre
- fremmer inkludering av eldre
- verdsetter Eldres bidrag i samfunnet
- respekterer Eldres beslutninger
- forventer og responderer på aldersrelaterte behov og preferanser

I et aldersvennlig samfunn utvikles de fysiske strukturene gjennom medvirkning fra de gruppene som er berørt. Eldre er en stor gruppe i samfunnet, og det er viktig med involvering i beslutninger som

angår dem, og bruke deres kunnskap om eget liv til å evaluere tiltak som er iverksatt. Det må utvikles ulike medvirkningsmetoder som egner seg godt for denne gruppen.

5.2 Universell utforming

Universell utforming handler om å skape et samfunn der det er plass til alle og øke menneskers mulighet til samfunnsdeltakelse gjennom utformingen av omgivelsene. Løsninger skal utvikles slik at de kan brukes av alle, uavhengig av funksjonsevne. Dette innebærer et særskilt fokus på å tilrettelegge for grupper som eldre, bevegelses-, hørsels- og synshemmede, og mennesker med nedsatte kognitive evner. Tilrettelegging for disse gruppene kommer alle til gode. For eksempel vil tilgjengelighet for rullestol også sikre tilgjengelighet for barnevogn. Det er også viktig å ta hensyn til personer med nedsatt digital kompetanse i planleggingen. Forskrift om universell utforming er i 2022 utvidet til også å gjelde digitale flater, apper, m.v.

Lik mulighet til samfunnsdeltakelse bunner i verdien om likeverd og grunnleggende demokratiske prinsipper. Etersom eldre ofte opplever sviktende helse, er universell utforming med på å øke mulighet for et sosialt liv, selvstendighet og evnen til å ta vare på seg selv. Dette er en viktig del av kommunens mål om å utvikle aldersvennlige lokalsamfunn, sikre de eldre god livskvalitet og muligheten til å bli boende hjemme lenger.

5.3 Egnede boliger for eldre

Eldre er en mangfoldig gruppe i vekst. Det forventes at fremtidens eldre har andre forutsetninger, muligheter, ønsker og behov enn tidligere generasjoner. Mange eldre ønsker å bo lengst mulig i eget hjem. Boligens utforming og det omkringliggende bomiljøet vil være av stor betydning for at eldre skal kunne opprettholde livskvaliteten og egenmestringen lengst mulig.

For å redusere og utsette presset på offentlige tjenester, må vi i større grad planlegge for egen alderdom. utfordringene som kommer frem i en rapport fra Velferdsforskningsinstituttet NOVA viser at kommunen må tilrettelegge og støtte opp om tilpasning av boligen for eldre, og bidra til utviklingen av aldersvennlige boliger. Boligene må også tilpasses fremtidens omsorgstjenester, som i stor grad vil utføres i hjemmet. Kommunale boliger og behovet for boliger med tjenester i fremtiden, inkludert behovet for boliger for heldøgns omsorg/institusjon må kartlegges. Like viktig som behovet for heldøgns omsorg, som ligger på de øvre trinnene i tjenestetrappen, er de nedre trinnene i trappen. Disse viser hvordan kommunen ønsker å styre boligutviklingen i kommunen for å sikre mer variasjon og bedre egnede boliger på det private boligmarkedet.

Mange eldre opplever begrenset mobilitet. Utvikling og fortetting rundt tettstedsentrum kan derfor være et nyttig grep for å bidra til å skape nærmiljøer hvor ulike funksjoner og tjenester ligger i nærheten av hverandre. Slike nærmiljøer kan redusere bilbruk, øke hverdagsaktiviteten, gjøre det enklere for blant annet eldre å bo i egen bolig og bidra til effektive kommunale og private tjenester.

Det er også viktig å hindre isolasjon og sikre tilgangen til sosiale nettverk. Dette kan gjøres gjennom å skape gode bomiljøer med attraktive uteområder og sosiale møteplasser. Studier viser at dette øker den sosiale og fysiske aktiviteten. Det er et viktig poeng å inkludere flere grupper, for eksempel unge og eldre, i utviklingen av nye tilbud og tjenester. Dette kan også gjøres gjennom boligutvikling ved at ulike generasjoner og folk i ulike livssituasjoner kan leve sammen.

5.4 Transport

Gode transportordninger sikrer muligheten for deltakelse i samfunnet. Det bidrar også til selvstendighet, mestring og livskvalitet for den enkelte. Ensomheten forsterkes ved redusert mobilitet, og gode transportmuligheter er en viktig del av målet om å skape en aldersvennlig kommune. Skal man bygge attraktive og levende lokalsamfunn, må de gode tilbudene som finnes gjøres tilgjengelige for de som skal bruke dem. Hemnes er en kommune hvor mange innbyggere bor spredt. Kommunen har gode tilbud som kan nyttiggjøres av flere, hvis innbyggere kommer seg dit. Det er ulike behov for transport ut fra hvor innbyggerne bor i kommunen. Kollektive transporttilbud og godt tilrettelagte gang- og sykkelveier er ekstra viktig for at personer uten førerkort skal ha muligheten til å delta i samfunnet på lik linje med andre. Mange kollektive transportmidler er derimot ikke tilpasset eldre og mennesker med funksjonsnedsettelse. I tillegg har Hemnes svært få kollektive transporttilbud. Medvirkning fra eldre som brukergruppe er viktig for å danne en god forståelse av barrierer som kan redusere tilgjengeligheten til ulike transporttilbud.

5.5 Møteplasser, aktiviteter og kulturtilbud

For mange varer pensjonisttilværelsen nesten en tredjedel av livet. Deltakelse i samfunnets sosiale og kulturelle aktiviteter, frivillighet og fysisk aktivitet er med å gi livet mening. Deltagelse i aktiviteter kan også ha forebyggende effekt på helseproblemer og dermed bidra til å utsette behovet for helsetjenester. Her spiller også grønne møteplasser og idrett for eldre en viktig rolle.

Å tilrettelegge for gode møteplasser er sentralt for å skape et mer aldersvennlig lokalsamfunn. Det vises i denne sammenheng til kvalitetsreformen *Leve hele livet* der matglede løftes fram, og måltidet som arena for møte mellom mennesker.

I Hemnes finnes det i dag endel aktivitetstilbud, både kommunale og private/frivillige. Det er organiserte idrettstilbud, kor, korps, musikkskole, turistforening, bygdelag, teaterlag, jazzforum, bridgeklubb, sjakk-kurs og mye mer, samt uformell aktivitet i nabolag og annet. Det er behov for å videreutvikle aktivitetstilbudet i årene fremover, i samskapning mellom samfunnets aktører og innbyggere, og for å møte ulike grupper av eldre. Hemnes kommune har flotte turområder og det er viktig at eldre, uavhengig av funksjonsevne, har tilgang til disse. For å oppnå muligheten til et aktivt friluftsliv er det viktig å bygge ned fysiske barrierer som reduserer tilgjengeligheten, og å bidra til at det finnes sosiale og frivillige nettverk rundt fysisk aktivitet. Det er også viktig å anerkjenne kulturelle barrierer som kan hindre eldre med minoritetsbakgrunn i å delta på aktiviteter i kommunen. Det blir viktig med en bedre forståelse av behovene og ønskene til denne varierte gruppen for å sikre et bredt aktivitetstilbud som treffer flest mulig.

En viktig side ved Eldres deltakelse i samfunnet er kulturtilbud. Som for andre grupper er det viktig at eldre får oppleve kultur og uttrykke seg gjennom kultur. I stor grad handler det om de gode øyeblikkene, sosialt fellesskap, sanselig stimuli og muligheten for å dyrke sine interesser. Hemnes kommune deltar i den statlige ordningen «Den kulturelle spaserstokken» som skal bidra til å gi eldre tilgang til profesjonell kunst og kultur og legge til rette for samarbeid mellom kultursektoren og omsorgssektoren. Videre benyttes kultur og musikk i økende grad som en del av en bred miljøterapeutisk praksis, og også som behandling som krever spesialisert kompetanse.

I demensplan 2025 beskrives viktigheten av et godt og variert dagaktivitetstilbud til personer med demens. Et dagaktivitetstilbud fungerer også som et viktig avlastningstilbud til pårørende.

5.6 Frivillighet og eldre

Frivillighet og eldre handler både om å bidra til at eldre får en god alderdom og at seniorer bruker sine ressurser. Å være frivillig som senior gir økt aktivitet og livskvalitet, sosialt nettverk og en følelse av å være nyttig. På spørsmål til eldre om hvorfor de ikke er frivillige svarer mange at de ikke har blitt spurt. Dette betyr at frivillige organisasjoner og kommunen må sikre god informasjon til denne gruppen.

Seniorer er viktige ressurser for frivilligheten. Frivillighetssentralene arbeider i dag med motivering, rekruttering, organisering og tilrettelegging for frivillig engasjement. Hemnes kommune samarbeider med flere frivillige organisasjoner. I tillegg samarbeider kommunen også med frivillige utenfor organisasjoner.

6.0 Dette skal vi oppnå

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Bærekraftmålene utgjør det overordnede rammeverket for utviklingen av Hemnessamfunnet, og danner grunnlag for kommunens satsingsområder og mål slik de er beskrevet i kommuneplanens samfunnsdel. Alle satsingsområder og mål i kommuneplanen er tverrgående. Det betyr at de gjelder for alle tjenesteområder, og at vi må arbeide sammen på tvers for å oppnå den utviklingen vi ønsker. Slik er det også med målene i denne temaplanen.

6.1 Mål og delmål fra kommuneplanen

Kommuneplanen har 5 hovedmål og 19 delmål med mange flere tiltak.

For denne temaplanen vil 3 av hovedmålene være særlig relevante:

- I 2025 er Hemnes en attraktiv bostedskommune i sentrum på Helgeland, med minst 5000 innbyggere
- I 2025 er Hemnes en bærekraftig kommune der det er lett å leve sunt og harmonisk
- I 2025 er Hemnes en foregangskommune når det gjelder samspill og samarbeid

Hovedmålene, samt flere av delmålene og tiltakene som er særlig relevante, framgår av tabellen under. Disse utgjør temaplanens overordnede målbilde.

HOVEDMÅL	Delmål og tiltak
I 2025 ER HEMNES EN ATTRAKTIV BOSTEDSKOMMUNE I SENTRUM PÅ HELGELAND, MED MINST 5000 INNBYGGERE	<ul style="list-style-type: none"> • Hemnes kommune er kommunen på Helgeland der du kan leve det gode liv, og der du kan nå alt innen rimelig tid • Boligpolitisk handlingsplan evalueres og eventuelt revideres årlig – sentrale stikkord er: attraktive og byggeklare tomter, nært og aktivt samarbeid med mulige utbyggere, sikre at boligbyggingen ivaretar ulike behov i befolkningen. • Planlegge bebyggelsen slik at bomiljøene sikres gode forhold.

**I 2025 ER HEMNES EN
BÆREKRAFTIG KOMMUNE
DER DET ER LETT Å LEVE SUNT
OG HARMONISK**

- Uteområder og kommunal bygningsmasse skal være utformet etter prinsippene om universell utforming.
- Videreutvikle transportsystemene med god kollektivtransport og gode gang-, sykkel- og turveger.
- Sikre arealer til idrett, friområder og sosiale møteplasser.
- Idrett og kultur skaper identitet, mestring og fellesskap - dette er grunnleggende i kommunens kultursatsing.
- Kulturskolen i Hemnes skal ha et tilbud med ulike uttrykk og god bredde
- Hemnes kommune skal øke innsatsen i folkehelsearbeidet
- Satse på frisklivstilbud og lærings- og mestringstilbud
- Kunnskap og gode tjenester sikres gjennom å øke kompetansen og rekrutteringen.
- Kontinuerlig utvikling av tjenestene skal sikres gjennom godt tverrfaglig kommunalt og interkommunalt samarbeid.
- Helse- og omsorgstjenesten skal planlegges og utføres i samarbeid med brukerne og tilpasses den enkeltes forutsetninger.
- Helse- og omsorgstjenesten skal i økende grad ha fokus på mestring og aktivitet og være helsefremmende.
- Helse- og omsorgstjenesten skal legge til rette for en verdig avslutning av livet.

**I 2025 ER HEMNES EN
FOREGANGSKOMMUNE NÅR
DET GJELDER SAMSPILL OG
SAMARBEID**

- Frivillige lag og organisasjoner beriker og styrker kommunen. Kommunen skal være en god samarbeidspartner og tilrettelegger for denne sektoren.
- Hemnes kommune skal bidra til å skape og styrke samhandlingsarenaer mellom næringsaktører, kommunen og andre aktuelle aktører.

7.0 Slik skal vi gjøre det

Temaplanen er inndelt i fem innsatsområder, som beskriver hva kommunen særlig må prioritere ut fra utfordringsbildet:

- aktivitet og fellesskap
- attraktive bo- og nærmiljøer
- transport og fremkommelighet
- fremtidsrettet tjenesteutvikling
- helsehjelp og sammenheng i tjenestene

Videre gjennomgå de fem innsatsområdene med

- begrunnelse for valg av innsatsområde

- hvilke endringer (strategier) som må gjennomføres for å sikre måloppnåelse og utvikling i ønsket retning

7.1 Aktivitet og fellesskap - som gir god livskvalitet

Deltakelse i samfunnets sosiale og kulturelle aktiviteter, frivillighet og fysisk aktivitet er med på å gi livet mening for mange. Det handler om å være en del av noe større, bruke ressursene sine, hjelpe andre, oppleve kultur, holde kroppen i form og treffe venner og nye mennesker. I et aldersvennlig samfunn er det viktig at slike aktiviteter og tilbud er tilrettelagt slik at alle grupper kan delta.

Deltakelse for alle handler om demokrati og sosial bærekraft.

Eldre er en mangfoldig gruppe med en variasjon av ønsker og behov. Det må sees nærmere på blant annet kulturtilbud for eldre, helsefremmende kulturaktiviteter, generasjonsmøter og frivillighet blant eldre. Et viktig underliggende moment er å sikre tilgjengeligheten til aktiviteter og tjenester. Det hjelper ikke med et levende lokalsamfunn med gode møteplasser og kulturtilbud hvis man ikke får parkert i nærheten eller det ikke er nok hvilebenker på vei til bussholdeplassen

Strategier for innsatsområdet:

- Hemnes kommune skal bidra til å skape varierte møteplasser
- Hemnes kommune skal legge til rette for økt frivillighet
- Hemnes kommune skal legge til rette for et variert aktivitets- og kulturtilbud
- Hemnes kommune skal som arbeidsgiver tilrettelegge for at eldre står lenger i arbeid
- Hemnes kommune skal tilrettelegge for at eldre enklere kan planlegge alderdommen

Målet er at strategiene skal bidra til å øke eldres muligheter for deltakelse i samfunnet.

7.1.1 Hemnes kommune skal bidra til å skape varierte møteplasser

For å skape et mer aldersvennlig lokalsamfunn er det behov for flere møteplasser med god variasjon i kommunen. Opplevelse av fellesskap og deltagelse er sentralt for et sosialt liv og god folkehelse. Vi trenger både fysiske og digitale møteplasser, møteplasser som inviterer til generasjonsmøter og fysisk aktivitet, og møteplasser som er tilrettelagt for personer med for eksempel demens, fysiske eller kognitive funksjonsnedsettelse eller psykiske helseutfordringer. For å bidra til at eldre minoriteter vil benytte seg av tilbudene er kulturell kompetanse og tilrettelegging viktig. Strategien er sentral for å motvirke ensomhet.

Varierte møteplasser er også viktig for utviklingen av lokalsenterstrukturen i kommunen. Alle fem tettstedene må ha en eller flere møteplasser, tilpasset eldre. Kommunens bygg kan også åpnes mer opp, som for eksempel møteplasser på institusjoner eller skoler.

Gode møteplasser ligger ikke bare i det offentlige rom. Kommunen skal utforske hvordan møteplasser i mer private rom kan bidra til å skape gode bomiljøer. Arbeidet med nye boformer er

en del av dette, og baserer seg på utvikling av gode fellesarealer der møter mellom mennesker står sentralt.

I tillegg til å skape flere møteplasser, bør det arbeides med ulike former for sambruk av eksisterende møteplasser og bruk av møteplasser som kan bringe ulike grupper sammen, som for eksempel idrettslagenes klubbhus. Å benytte eksisterende aktiviteter og møteplasser er viktig for å nå målet.

7.1.2 Hemnes kommune skal legge til rette for økt frivillighet

Frivillig aktivitet og deltagelse utgjør en stor verdi for samfunnet og for den enkelte. Den frivillige innsatsen er avgjørende for å skape gode lokalsamfunn. Frivillighet og eldre handler både om å bidra til at eldre får en god alderdom og at seniorer bruker sine ressurser. Det å være frivillig kan bidra til å gi livet mening og være et gode for den frivillige selv. Undersøkelser viser at mange ikke har blitt spurt om å være frivillig. Samtidig er det et stort behov for frivillighet for å skape det samfunnet vi ønsker.

Det bør være lett å komme i kontakt med dem som ønsker å være frivillige og dem som ønsker bistand fra frivillige. Frivilligheten er i endring og det er viktig at vi tilpasser samarbeidet etter dette.

Frivillighet i omsorgssektoren står kun for en liten andel av frivilligheten i Hemnes. God organisering er en av suksessfaktorene for å sikre økt frivillighet i omsorgstjenesten.

7.1.3 Hemnes kommune skal legge til rette for et variert aktivitets- og kulturtilbud

Hemnes kommune skal ha et variert og attraktivt aktivitets- og kulturtilbud som treffer alle grupper i samfunnet. Strategien skal sikre at det jobbes videre med å tilrettelegge aktivitets- og kulturtilbud spesielt for eldre, i og utenfor tjenestene. Det handler om de gode øyeblikkene, sosialt fellesskap, sanselig stimuli og muligheten for å dyrke sine interesser. Dette gjelder kommunale tilbud, og tilbud i samarbeidet med kulturlivet, idrett, organisasjoner og andre. Det er viktig at tilbudene skjer til ulike tider i døgnet. Det kan være alt fra større tilstelninger, eller små turer ut under åpen himmel. Et rikt aktivitets- og kulturtilbud og tilrettelegging for fysisk aktivitet er positivt både for folkehelse og den enkeltes livsglede. Det gir økte muligheter for møter mellom mennesker og er viktig for å skape liv i lokalsentrene i kommunen og på institusjonene. Det blir viktig å styrke kulturtilbud for eldre i samarbeid med aktørene i samfunnet. Eksempler her er videreføring av den kulturelle spaserstokken og bruk av kultur i tjenestene og i behandling, som musikkterapi. Gjennom å styrke den kulturelle kompetansen i de kommunale aktivitets- og kulturtilbudene bidrar man til at også eldre minoriteter lettere kan benytte seg av tilbudene.

Hemnes kommune skal ha et bredt tilbud om fysisk aktivitet. Fysisk aktivitet er viktig for alle aldersgrupper for å opprettholde god helse. Undersøkelser viser at kun tre av ti voksne og eldre er aktive nok. Effektene av trening er like stor for eldre som for yngre. Økt fysisk aktivitet hos eldre innebærer et stort potensiale for positive helseeffekter, mestring og selvstendighet. Det blir viktig å jobbe systematisk med tilrettelegging for økt fysisk aktivitet, i samarbeid med idrettsorganisasjoner og andre. Innsatsen må rette seg mot ulike grupper eldre, både i og utenfor helsetjenestene. Det blir også viktig å synliggjøre tilbudene, slik at disse blir godt kjent i kommunen. Det vises her til temaplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv som nå planlegges å revideres.

7.1.4 Hemnes kommune skal som arbeidsgiver tilrettelegge for at eldre står lenger i jobb. Det blir færre yrkesaktive per pensjonist i årene som kommer. Samtidig viser forskning at aktive eldre har bedre helse og livskvalitet. Det vil både være positivt for samfunnet og den enkelte som selv ønsker det, å ha mulighet for å stå lenger i arbeid. I programmet til Aldersvennlig Norge vises det til at vi i har et stort potensial i å få flere til å arbeide lenger og å delta i frivillige aktiviteter.

Hemnes kommune kan som arbeidsgiver tilrettelegge for at kommunens ansatte kan stå lenger i arbeid, for dem som ønsker det. Dette er i tråd med kommunes temaplan om arbeidsgiverpolitikk. Det kan for eksempel være gjennom tiltak for kompetanseutvikling eller tilrettelegging av arbeidstid.

7.1.5 Hemnes kommune skal tilrettelegge for at eldre kan planlegge alderdommen

Det satses nasjonalt på at vi i større grad bør planlegge alderdommen vår. Helsedirektør Bjørn Guldvog påpekte på Leve hele livet konferansen 2021 at vi må rigge oss slik at vi utsetter folks behov for å få helse- og omsorgstjenester; de eldre selv må ta ansvar for eget liv og planlegging, i tillegg til at kommunen må ha tiltak. Senter for et aldersvennlig Norge jobber for å mobilisere befolkningen til å planlegge egen alderdom gjennom informasjonskampanjen [planleggelitt.no](https://www.planleggelitt.no).

Hemnes kommune ønsker å bidra til denne utviklingen lokalt. Vi må bruke informasjon og kampanjer i mobiliseringsarbeid i kommunen. Planlegging av egen alderdom handler om bevisstgjøring og tiltak for å møte endrede behov. Videreutvikling av tiltak, som forebyggende hjemmebesøk, er sentralt her.

Det blir viktig å ha gode informasjonstjenester om hvilke boligløsninger som finnes og om mulighetene for tilrettelegging. Det er også behov for informasjon om hvilke hjelpemidler som kan brukes i hjemmet, velferdsteknologi og smarte løsninger. Støtte til å finne egnede boliger eller tilpasse egen bolig vil øke muligheten for mestring og selvstendighet gjennom å bli boende hjemme lenger.

Økt digital kompetanse hos eldre er viktig for å mestre eget liv og for deltagelse i samfunnet, inkludert digitale møteplasser. Det er avgjørende at det er hjelp og veiledning å få, og her må aktørene i samfunnet samarbeide for å bistå. Det er viktig at kommunikasjon og nettsider er universelt utformet og tilpasset slik at ulike aldersgrupper kan orientere seg.

7.2 Attraktive bo- og nærmiljøer

Attraktive bo- og nærmiljøer er viktig for å skape et aldersvennlig samfunn. Hemnes kommune ønsker å utvikle lokalsamfunn som er gode å leve i, for alle aldre. Et aldersvennlig samfunn bidrar til demokratisk og sosial deltagelse i samfunnet og fjerner barrierer som hindrer grupper fra å delta. Dette innebærer å skape gode bomiljøer, med tilgang til de tjenestene man har behov for. Egnede boliger for eldre er viktig, og kan bidra til at eldre kan bli boende hjemme lengre og utsette behovet for heldøgnsomsorg.

Erfaringer viser også at det som er godt for eldre, er godt for alle, for eksempel universell utforming og god tilgang til tjenester og ulike tilbud.

Tilgangen på sentralt plasserte, egnede boliger for eldre varierer. Det kan være økonomiske barrierer for bytte av bolig, eller manglende muligheter for tilpasning av eksisterende bolig til nye behov. Løsningen kan være å satse på utviklingen av sentralt plasserte boliger for eldre, med høy grad av universell utforming, til en pris de har mulighet til å betale. Det er også behov for å se på nye

boformer som i større grad klarer å møte de behovene eldre har og boligsosiale virkemidler som tilvisningsavtaler. Samlokalisering av boliger, tjenester og andre samfunnstilbud er også et viktig satsningsområde og vil gjøre det mulig for eldre å delta mer aktivt i lokalsamfunnet fordi avstand og reisebehov reduseres.

7.2.1 Hemnes kommune skal øke variasjonen i boligtilbudet og utvikle nye boformer

Det er behov for en mer variert boligmasse i kommunen for å møte varierte behov hos innbyggerne og bidra til å skape et aldersvennlig lokalsamfunn. Utviklingen av nye boformer, eierformer (eie-leie), og variasjon i boligstørrelsene og pris, boliger i sentrum og i tilknytning til transport, er viktig for å få til dette. Stikkord her er generasjonskonsepter, seniorboliger, mulighet for tilknyttet service og tjenester, og møteplasser ute og inne. Tilvisningsavtaler kan være et verktøy for å kunne tilby gode boliger for eldre.

Et godt samarbeid med private aktører er viktig for å skape den utviklingen vi ønsker i boligmarkedet. Kommunen jobber for eksempel med å utvikle et nytt sosialt bokonsept i samarbeid med en privat aktør, og har dialog med andre utbyggere som vurderer å utvikle lignede boligkonsepter.

Fleksibilitet i boligen bidrar til å sikre at endrede behov kan imøtekommes i eksisterende bolig og dermed reduserer behovet for å flytte. Dette livsløpsperspektivet er viktig å få inn i boligutviklingen for å sikre at Hemnes kommune har egnede boliger for alle grupper, i alle deler av livet, og at eldre kan bli boende hjemme selv om behovene deres endres.

7.2.2 Hemnes kommune skal bidra til økt bærekraft gjennom aktiv stedsutvikling

Satsing på utvikling rundt knutepunkter er i tråd med nasjonale og kommunale bærekraftmål. Hemnes kommunes tettstedsutvikling er et eksempel på en satsning for å samle boliger, service og tjenester. Dette utviklingsprinsippet er en viktig del av kommuneplanens samfunnsdel og hovedstrategi for vekst i kommunen.

Samlokalisering av offentlige bygg, funksjoner, tjenester, service, næring, uteområder og boliger kan gi mange gevinster. Ved samlokalisering vil møteplasser bli tilgjengelig for et større antall mennesker. I og mellom byggene kan det skapes naturlige møteplasser – kafeer, sitteplasser og uteområder for hvile og lek. Mange mennesker i samme område øker muligheten for flere møter mellom generasjoner, som er verdifullt ut fra folkehelse og sosial bærekraft. Dersom man for eksempel investerer i en kulturarena, bør det legges til rette for variert bruk og innhold for et bredt spekter av grupper til ulike tider av døgnet. Dette er et eksempel på økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft i ett tiltak. En annen gevinst med samlokalisering er kort vei til tjenester og aktiviteter. Dette vil bidra til økt deltagelse, felleskap og selvstendighet. Smart plassering av baser for hjemmetjenester vil kunne skape gevinster både for brukere og ansatte. Det har vi i Hemnes.

7.3 Transport og framkommelighet - for selvstendighet og deltagelse

For å sikre eldre muligheten til å delta aktivt i samfunnet er det viktig å tilby et godt transporttilbud. Dette innebærer god generell framkommelighet, mulighet for parkering med bil, et godt kollektivtilbud og gode gang- og sykkelveier. Arbeid med universell utforming er viktig for å sikre tilgangen for alle.

Hemnes kommune har transport og framkommelighet som innsatsområde i denne planen fordi god framkommelighet sikrer muligheten for å delta i samfunnet, og bidrar til at eldre kan bruke sine ressurser, ha et rikt sosialt og kulturelt liv og få tilgang til tjenester og tilbud i kommunen.

Det er definert følgende strategier for innsatsområdet:

- Hemnes kommune skal bidra til utviklingen av aldersvennlige transporttjenester
- Hemnes kommune skal styrke framkommelighet i lokalmiljøer, i turområder og til kollektivtransport

Målet er at strategiene skal bidra til å utvikle transportmulighetene og god mobilitet for innbyggerne.

7.3.1 Hemnes kommune skal bidra til utviklingen av aldersvennlig transporttjenester

Gode transportordninger er sentralt i utviklingen av et aldersvennlig lokalsamfunn og for at eldre skal kunne delta i samfunnet. For eldre som ikke kjører bil er dette spesielt viktig. I tillegg til deltakelse i samfunnet vil tilgang til alderstilpasset transport kunne bidra til at flere forblir selvhjulpne lengre. I dag er det jevnt over dårlig kollektivtransportdekning i Hemnes. Økt bruk av kollektive transporttjenester vil også bidra positivt til å redusere klimagassutslipp.

Mange eldre er avhengig av bil, og det er svært utfordrende for eldre som ikke lenger kan kjøre. For denne gruppen er aldersvennlig kollektivtransport spesielt viktig. Hemnes kommune vil bidra til videreutviklingen av transportløsninger i kommunen. Et eksempel kan være å utrede muligheten for bestillingstransport eller «flekstransport», selvstendig eller i samarbeid med transportselskaper. Et annet eksempel kan være forbedringer i kommunens transporttjenester, for eksempel til og fra aktiviteter.

Unge innbyggere har også et stort behov for transport, og det er viktig å se behovene i sammenheng.

7.3.2 Hemnes kommune skal styrke framkommelighet i lokalmiljøer og i turområder

Gode gang- og sykkelveier og universelt utformede holdeplasser er viktige tiltak for å sikre tilgjengelighet. Det hjelper ikke med god kollektivtransport dersom man ikke kommer seg til holdeplassen. Enkle tiltak som plassering av benker, og armlene på benken på holdeplassen så man får hjelp til å reise seg, er eksempler som kan være avgjørende for bruk av kollektivtransporten. Tilgang på hvilebenker er også viktig rundt om på tettstedene.

El-sykler/rullestoler o.l. korter ned avstander og kan gjøre det lettere å foreta de korte og mellomlange reisene. Grønn mobilitet går ut på å redusere bilbruken til fordel for mer miljøvennlige alternativer, slik som sykkel og gange. Dette er viktig i alle aldersgrupper.

Fysisk aktivitet er positivt for folkehelsen, kan virke forebyggende på forverring av sykdom og kan hindre fall og hoftebrudd. Kommunen ønsker derfor å styrke mulighetene for bevegelse i nærmiljøet og i lokalsentrene. Belysning, tilgang til toalett og universell utforming er viktige stikkord. For at tiltakene skal treffe godt er det viktig at målgruppene får være med å medvirke.

Mange eldre er avhengig av bil, eller ønsker å kjøre. For dem er det viktig å ha tilstrekkelig med parkeringsplasser, og at områdene mellom parkeringsplassene er universelt utformede.

7.4 Fremtidsrettet tjenesteutvikling

Hemnes kommune har fremtidsrettet tjenesteutvikling som innsatsområde for å møte de utfordringene som venter de neste årene og tiårene. Det blir viktig å tenke nytt og innovativt for å bruke ressursene på best mulig måte. Digitalisering og implementering av velferdsteknologi kan både gi gevinster i form av effektivitet og forbedring av tjenestene. Ved å sikre god brukermedvirkning blir tjenestene mer treffsikre og effektive.

Omsorgssektoren står ovenfor betydelige utfordringer knyttet til ressursbruk og arbeidskraft. Antallet eldre og pleietrengende vil øke, samtidig som tilgangen på kompetent arbeidskraft blir vanskeligere. I tillegg vil det i fremtiden være færre omsorgsytere i familie og nettverk. Dette skaper et økt press på helse- og omsorgstjenester. Hemnes kommune skal utvikle en helhetlig «omsorgstrapp» eller «tjenestetrapp», som et hjelpemiddel for å sikre fremtidig bærekraftige tjenester. Dette er et verktøy for strategisk og økonomisk driftsplanlegging. Trappen vil skape forutsigbarhet for innbyggerne, og vil være veiledende for saksbehandlere og andre ansatte.

Det er definert følgende strategier for innsatsområdet:

- Hemnes kommune skal utvikle bærekraftige tjenester
- Hemnes kommune skal skape innovative løsninger sammen med andre aktører
- Hemnes kommune skal aktivt bruke velferdsteknologi i fremtidens helse- og omsorgstjenester
- Hemnes kommune skal jobbe systematisk med brukermedvirkning - «Hva er viktig for deg?»

Målet er at strategiene skal bidra til å utvikle flere løsninger og godt samarbeid for fremtidsrettet tjenesteutvikling.

7.4.1 Hemnes kommune skal utvikle bærekraftige tjenester

Framskrivninger viser at helse- og omsorgssektoren vil stå overfor betydelige kapasitetsmessige utfordringer i tiårene som kommer. Dette vil kreve nye arbeidsformer både i Hemnes og nasjonalt. Arbeidet med denne temaplanen og utvikling i retning av et aldersvennlig lokalsamfunn, er helt sentralt for å møte utfordringene. Denne strategien legger til rette for tiltak som skal sikre den økonomiske bærekraften til tjenestene i kommunen. Dette er et strategisk viktig arbeid der langsiktig planlegging står sentralt.

For å sikre fremtidig bærekraftige tjenester skal kommunen utvikle en helhetlig tjeneste- eller omsorgstrapp. Denne er ment som et verktøy for å sikre god dimensjonering av tjenestene i dag og i framtiden. Her står dreining fra behandling til forebygging sentralt. Ved å legge inn større innsats i de nedre trinnene i innsatstrappen er målet å redusere behovet for innsats på de øvre trinnene.

Kommunen må også planlegge for et tilstrekkelig antall omsorgsboliger og plasser til heldøgns omsorg. Utgangspunktet for planleggingen må være forebygging og dreining av tjenester mot de

lavere trinnene i tjenestetrappen. utfordringene frem mot 2040 må møtes ved styrking av de lavere trinnene, for å forebygge behov for tjenester på de høyere trinnene.

7.4.2 Hemnes kommune skal bruke velferdsteknologi i helse- og omsorgstjenester
Økt press på tjenester krever innovasjon. Velferdsteknologien er under stadig utvikling. For det første kan ny teknologi gi økt selvstendighet, livsmestring og gjøre det lettere å holde kontakten med venner og familie. For det andre kan nye løsninger føre til mer effektiv bruk av ressurser i helse- og omsorgstjenestene. For det tredje kan nye løsninger redusere behovet for transport, for eksempel for hjemmetjenesten.

Det har de senere årene blitt utviklet en rekke teknologier som kan benyttes for å skape bedre helsetjenester. Det er samtidig viktig å sikre at løsningene som implementeres ikke bare bidrar til mer effektive tjenester, men også til god livskvalitet for brukerne. Brukermedvirkning spiller en sentral rolle for å oppnå dette.

Denne strategien er en viktig faktor for å oppnå bærekraftige tjenester. For vellykket implementering blir det viktig med tilstrekkelig kompetanse og trygghet rundt bruken av teknologien hos ansatte og brukere, inkludert for personer med nedsatt hørsel og syn.

7.4.3 Hemnes kommune skal skape innovative løsninger sammen med andre aktører
Hemnes kommune skal utvikle og forbedre tjenestene sine kontinuerlig. For å oppnå dette ønsker vi å samarbeide med private, ideelle og offentlige aktører og delta i nettverk for å utvikle og dele løsninger.

I arbeidet rundt den nasjonale reformen Leve hele livet er det gode eksempler på utviklingsprosjekter fra andre kommuner. Her er det muligheter for nettverksbygging og hente inspirasjon til utforming konkrete løsninger i årene fremover.

7.4.4 Hemnes kommune skal jobbe systematisk med brukermedvirkning
«Hva er viktig for deg?» er en nasjonal retningsendring med hensikt å tydeliggjøre brukerstemmen, samt bidra til at helsetjenestene møter og styrker individets egne ressurser og mestringsevne. Det er utarbeidet en «Strategi for innbyggerdialog og brukermedvirkning», som følger opp dette arbeidet i Hemnes kommune.

Samskaping, informasjon, forventningsavklaring og god kommunikasjon mellom brukeren, pårørende og tjenesten er sentrale deler av denne strategien. Målet er at tjenestene skal treffe bedre og bruke ressursene mest mulig effektivt. Mestringsfølelse og selvstendighet er en viktig side ved god helse. Deltakelse og medvirkning i møte med helse- og omsorgstjenesten bidrar til å støtte oppunder dette.

7.5 Helsehjelp og sammenheng i tjenestene - for trygge og effektive tjenester
Innbyggere i Hemnes kommune skal motta god helsehjelp når de har behov for det og oppleve at det er god sammenheng i tjenestene. For å møte utfordringsbildet og skape gode helsetjenester i tiårene fremover må vi jobbe systematisk med videreutvikling av tjenestene. Mer konkret innebærer dette en dreining mot forebyggende tiltak og tidlig innsats, og tiltak som styrker eldres selvstendighet og mestring - i samarbeid med brukere og pårørende. Sektoren står ovenfor betydelige utfordringer

knyttet til rekruttering av kompetent arbeidskraft i årene fremover, og det blir avgjørende å sikre at vi har nødvendig ressenser i tjenestene. Videre blir det økt press på pårørende fremover, og det blir særlig viktig med støtte og avlastning for disse.

Utfordringene knyttet til eldreomsorg, herunder ernæringsproblematikk, er særdeles viktig. Nasjonalt er det påpekt manglende oppmerksomhet på mestring og forebygging, dårlig oversikt over sammensatte behov, mangelfull systematisk kartlegging og for liten bruk av koordinator og individuell plan for personer med flere tjenester. Målet er å utvikle tjenestene i retning av forebygging og proaktive tjenester som setter brukeren i sentrum, der egen mestring og koordinering av tiltak blir viktig.

Det er definert følgende strategier for innsatsområdet

- Hemnes kommune skal forbedre sammenhengene i tjenestene
- Hemnes kommune skal satse på forebyggende innsats for å gi økt mestring og selvstendighet
- Hemnes kommune skal arbeide strategisk for å rekruttere, utvikle og beholde kompetanse i helse- og omsorgstjenestene
- Hemnes kommune skal jobbe systematisk med avlastning og støtte til pårørende
- Hemnes kommune skal jobbe systematisk med mat og måltider

Målet er at strategiene skal bidra til bærekraftige tjenester, med kvalitet og sammenheng i tjenestene.

7.5.1 Hemnes kommune skal forbedre sammenhengene i tjenestene

I den nasjonale kvalitetsreformen Leve hele livet er det et viktig mål å skape et mer sammenhengende tjenestetilbud for eldre og deres pårørende. Dette er både for å kvalitetssikre tjenestene brukeren mottar, gjøre tjenestene mer treffsikre og for å effektivisere ressursbruken.

Hemnes kommune skal jobbe med å forbedre overgangene mellom tjenestene. Dette kan dreie seg om overgangen fra spesialisthelsetjenesten til kommunale tjenester, eller tjenester innad i kommunen. Målet fra kvalitetsreformen er at eldre får god forutsigbarhet og et begrenset antall hjelpere å forholde seg til. Kommunen vil ha dette med seg i omstillingsarbeid og utviklingen av fremtidens helsetjenester. Gjennomføring av brukerundersøkelser og kartleggingssamtaler vil kunne være et nyttige verktøy i dette arbeidet. Hemnes kommune deltar i det nasjonale læringsnettverket Gode pasientforløp.

7.5.2 Hemnes kommune skal satse på forebyggende tiltak

Forebyggende innsats er en sentral faktor for å oppnå bærekraftige helsetjenester, i tjenestetrappen og for å utvikle et aldersvennlig lokalsamfunn. Forebygging kan ha ulike former og opptre på ulike

trinn i tjenestetrappen, både i og utenfor tjenesten. Kommunen må finne ut hvilke områder og tjenester som bør utvikles mer, og videreutvikle disse i samskaping med brukere og andre aktører. Arbeid med mestring og rehabilitering vil være sentralt, og kommunen må fortsette arbeidet med hverdagsrehabilitering. Hjemmetjenester vil være en vesentlig forutsetning for at folk kan bo hjemme så lenge de ønsker det.

Målet er å øke mestring og selvstendighet i hverdagen for innbyggere, og redusere risiko for fremtidig helseskade gjennom helsefremmende tiltak. Et eksempel på forebyggende arbeid i kommunen er forebyggende hjemmebesøk for eldre, der kommunen tar initiativet til besøk hjemme hos den enkelte med informasjon om tilrettelegging m.m. Oppsøkende tjenester må videreutvikles ut fra behovene i fremtiden. Et annet eksempel er lavterskeltilbudet psykisk helse og rus. Dette er et forebyggende tilbud for voksne over 18 år, i gruppe eller individuelt.

7.5.3 Hemnes kommune skal arbeide strategisk for å rekruttere og beholde kompetanse
Rekruttering av arbeidskraft og fagutdannet helse- og sosialpersonell står som en av de viktigste utfordringene som følge av befolkningsutviklingen. Det er nasjonalt anslått at det er behov for 40 prosent flere årsverk i helse- og omsorgssektoren frem mot 2040. For Hemnes del tilsvarer det ca. 80 årsverk. Kommunen ser allerede i 2022 tendensen til betydelige rekrutteringsutfordringer for leger, sykepleiere, vernepleiere og helsefagarbeidere.

Utviklingen krever langsiktige strategier og konkrete tiltak for å rekruttere og beholde kvalifiserte medarbeidere til helse- og omsorgstjenestene. Flere heltidsstillinger og konkurransedyktige arbeidsbetingelser vil stå sentralt. Her har kommunen jobbet målrettet siden 2017 og oppnådd gode resultater. Kommunen må også ha tallrike og gode opplæringsvilkår, f.eks. for lærlinger, traineer, studenter og elever. Videre vil muligheten til å bosette seg i kommunen være av betydning. Et godt arbeidsmiljø er avgjørende for å beholde kvalifisert arbeidskraft, og det blir viktig å fremstå som en attraktiv arbeidsplass. Det vises her til Hemnes kommunes arbeidsgiverpolitikk.

7.5.4 Hemnes kommune skal jobbe systematisk med avlastning og støtte til pårørende
Pårørende er en uvurderlig ressurs, både for sine nærmest og for helsevesenet. Omsorg og hjelp som ytes av pårørende – både venner og familie – omtales ofte som den uformelle omsorgen. Med en økende andel eldre i befolkningen, utfordringer med å rekruttere tilstrekkelig med fagpersonell og økt press på tjenestene, er det av stor betydning at den uformelle omsorgen opprettholdes på dagens nivå. Dette blir ofte omtalt som den største utfordringen på omsorgsfeltet, jr. regjeringens pårørendestrategi «Vi – de pårørende», lansert i desember 2020.

Enhet Helse og omsorg skal arbeide målrettet med å dreie ressursinnsatsen fra reparasjon og behandling til forebyggende arbeid. Strukturert arbeidet for å støtte pårørende blir en viktig del av dette. Kommunen er i gang med flere tiltak for økt støtte til pårørende, som avlastning for pårørende til personer med demens, dagplass for personer med demens, samt pårørendeskole og samtalegrupper for pårørende til personer med demens. Målet er at flere nye tiltak skal gi pårørende økt fleksibilitet, slik at de kan ta vare på egen helse, yrkesdeltagelse og nettverk, samt at eldre kan bo lenger i sitt eget hjem.

7.5.5 Hemnes kommune skal jobbe systematisk med mat og måltider

Gode måltider er en av hverdagens viktigste begivenheter. Under- og feilernæring er en utfordring hos eldre. Mat og måltider er ett av hovedområdene for den nasjonale kvalitetsreformen Leve hele livet, hvor det både vises til utfordringer og mulige løsninger.

Hemnes kommune vil med bakgrunn i kvalitetsreformen videreutvikle et godt og systematisk arbeid med ernæring, både for hjemmeboende eldre og de som bor på institusjon. Målet er å skape gode måltidsopplevelser og redusere underernæring. Et eksempel på igangsatt tiltak i 2021 er fellesmåltider for hjemmeboende eldre, som tar sikte på å skape møteplasser og sosiale fellesskap i forbindelse med måltider.

Lokalprodusert mat og tradisjonsmat er viktig for hemnesværingene flest, kanskje enda mer for de eldre. Det er også viktig å jobbe for å redusere matsvinn, samt prioritere klimavennlig og kortreist mat.

8.0 Implementering, evaluering og rapportering

Temaplanens strategier skal implementeres gjennom tiltak og prosjekter.

For at strategiene i planen skal kunne få virkning og effekt, er det avgjørende med en god implementering. En vellykket implementering krever organisasjonen og ledelsens oppmerksomhet over tid. Denne temaplanen gjelder utvikling av flere tjenesteområder og virksomheter, og samhandling mellom disse. Ut fra planens bredde, bør det vurderes hvordan planen best kan følges opp for å sikre en god implementering. Dette gjelder også evaluering av planen.

Kvalitetsreformen Leve hele livet inneholder mange eksempler på utviklingsprosjekter fra andre kommuner. Dette kan gi inspirasjon ved utforming av konkrete løsninger i Hemnes kommune.

8.1 Rapportering

En viktig del av å følge opp temaplanen blir å vurdere om temaplanen bidrar til å nå kommunens mål. Måloppnåelsen kan evalueres gjennom for eksempel nøkkeltall, tiltaksoppfølging og innbygger/brukerundersøkelser. En samlet analyse av dette vil utgjøre rapporteringen på temaplanen. Rapporteringen for temaplanen vil følge kommunens årshjul. Tiltaksplaner vil fungere som handlingsplanprogram med bakgrunn i temaplanens strategier, og vil kunne følges gjennom kommunens årsmelding.

9.0 Virkninger av planen

9.1 Økonomiske og organisatoriske forhold

Et viktig mål er at temaplanen skal bidra til en fremtidig bærekraftig kommuneøkonomi. Uten endringer og tiltak i årene fremover vil behovet for helse- og omsorgstjenester øke betydelig, ut fra endringene i alderssammensetningen. Det blir svært viktig å få til en god implementering av planen, slik at strategiene kan følges opp av tiltak som realiserer ønskede endringer.

9.1.1 Virkninger på kort sikt

På kort sikt bør det gjøres et arbeid med å bygge opp strukturer for et aldersvennlig lokalsamfunn som kan møte endringene som kommer. Eksempler er utvikling av gode møteplasser og aktiviteter, økt tilgjengelighet til disse, støtte til pårørende, økt fysisk aktivitet, samt videreutvikle medborgerskap og frivilligheten. Utvikling av de nederste trinnene i tjenestetrappen vil bidra til å gjøre Hemnessamfunnet bedre rustet for fremtidens utfordringer. En utvikling av et aldersvennlig lokalsamfunn vil medføre noe økte utgifter på kort sikt.

Planlegging av nye boformer og samarbeid med utbyggere må også prioriteres tidlig. Det tar tid å utvikle boligkonsepter og planlegge for samlokalisering av bygg. Det må også jobbes tidlig med satsningen på å være en attraktiv arbeidsplass, for å tiltrekke seg nødvendig kompetanse og arbeidskraft i helse- og omsorgstjenestene. Videre satsning på velferdsteknologi hører også med i tidlig fase; vi må hele tiden følge den nasjonale utviklingen og bredde ut det som viser seg å være nyttig velferdsteknologi.

Vi bør også starte tidlig med å utrede mulighetene for transporttjenester. I tillegg bør kommunen tidlig vurdere tiltak for å få medarbeidere til å stå lenger i jobb.

Kommunen er i gang med arbeidet for å dreie helse- og omsorgstjenestene i retning forebyggende arbeid, ved blant annet å utvikle tjenestetrappen, forebyggende hjemmebesøk, hverdagsrehabilitering og utvikling av frisklivtilbudet. Det er viktig med god implementering av disse, slik at effektene blir gode, både økonomisk og for kvalitet i tjenestene.

9.1.2 Virkninger på lang sikt

Målet er at den innsatsen som legges inn på kort sikt bidrar til å redusere noen av de økte utgiftene som kommer lenger frem. Det er likevel uunngåelig at kommunen vil få økte utgifter til helse- og omsorgstjenester i årene fremover. Satsningen om å være en attraktiv arbeidsgiver bidrar i ønsket retning om at kommunen har nødvendig bemanning med tilstrekkelig kompetanse. Riktig bruk av kompetanse, og god bruk av velferdsteknologiske løsninger, kan bidra til reduserte økonomiske kostnader på sikt ved at arbeidet effektiviseres.

På lengre sikt bør blant annet boligmassen i kommunen være videreutviklet, og vil bygge opp under strategiene i planen ved å gi økte mulighet til å bo hjemme lenger m.m. Dette vil kunne redusere utgifter til heldøgns omsorgsplasser. I tillegg vil god samlokalisering av bygg og tjenester kunne gi effektivitetsgevinster, også økonomisk. Det vil ta tid å se samlede virkninger av planen da det til dels er snakk om utvikling som vil gå over flere år.

9.2 Sosiale forhold

Et annet viktig mål er at planen skal bidra til økt sosial bærekraft for innbyggerne i Hemnes, og da særlig de eldre. Lik mulighet til samfunnsdeltakelse bunner ut i verdien om likeverd og grunnleggende demokratiske prinsipper.

9.2.1 Virkninger på kort sikt

På kort sikt vil arbeid som allerede er i gang, som fellesmiddager, frisklivtilbud, besøksverter m.v., bidra til økt aktivitet og flere sosiale møteplasser. Videre vil økt mobilisering av frivillighet og de eldre selv bidra til økt sosial bærekraft. Dette vil kunne styrke lokalsamfunnets egenverd. Økt støtte til

pårørende og et godt samarbeid med organisasjonslivet vil også være svært viktig. Denne utviklingen vil være positiv for folkehelsen og gi en mer rettferdig fordeling av samfunnets goder og byrder.

9.2.2 Virkninger på lang sikt

Gjennom å utvikle sosiale boformer, flere gode møteplasser og aktiviteter, kan de sosiale nettverkene styrkes. Målet er at utviklingen på lang sikt bidrar til økt deltagelse som styrker fellesskapet, og lokalsamfunn. I tillegg kan utviklingen bidra til at eldre kan bli boende hjemme lenger, trekke på egne ressurser når behovene endrer seg og utsette behovet for tiltak i de øverste trinnene av tjenestetrappen. En sterk frivillig sektor, og med god støtte til pårørende, vil bidra til å sikre det uformelle nettverket vi er avhengig av for å møte fremtidens utfordringer. Strategiene i planen bidrar til samskaping og medborgerskap, blant annet gjennom økt grad av brukermedvirkning i tjenestene. Økt bruk av for eksempel tilvisningsavtaler som boligsosialt virkemiddel, kan bidra til å utjevne sosioøkonomiske ulikheter.

9.3 Miljømessige forhold

Arbeidet med strategiene i temaplanen vil også kunne ha gode virkninger for miljøet.

9.3.1 Virkninger på kort sikt

På kort sikt kan for eksempel arbeid med satsning på grønn mobilitet blant eldre, samt mindre matsvinn, prioritere klimavennlig og kortreist mat i tjenestene kunne bidra positivt til kommunens miljømessige bærekraftsmål.

9.3.2 Virkninger på lang sikt

De langsiktige målene for et aldersvennlig samfunn samsvarer i stor grad med de overordnede bærekraftmålene. For eksempel kan utviklingen av aldersvennlige lokalsamfunn føre til redusert reisebehov. Det vises her særlig til nye boformer, samlokalisering av bygg/tjenester, utvikling rundt eksisterende lokalsentre, og bruk av digitale løsninger i tjenester. I tillegg vil utvikling av for eksempel framkommelighet, miljøvennlig transport, tiltak rundt matsvinn og produksjon, kunne gi positive innvirkninger på klimaregnskapet.